

Asia: VN/34874/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi kuntalain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Näkemyksenne kuntien varautumisen yleistä ohjausta ja seuranta koskevasta muutosehdotuksesta (10 §)

-

Näkemyksenne vaikuttamistoimielinten aloiteoikeutta ja vanhusneuvoston nimeämistä koskevista muutosehdotuksista (26-28 §)

Pohjois-Savon hyvinvointialueen nuorisovaltuuston lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi kuntalain muuttamisesta

31.3.2026, §16

Pohjois-Savon hyvinvointialueen nuorisovaltuusto lausuu luonnoksesta hallituksen esitykseksi kuntalain muuttamisesta vaikuttamistoimielinten aloiteoikeuteen liittyen nuorten osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien näkökulmasta. Vaikka hallituksen esitys koskee tässä vaiheessa ainoastaan kuntien vaikuttamistoimielimiä, nuorisovaltuuston näkemyksemme mukaan esityksessä käsiteltävät kysymykset ovat olennaisia myös hyvinvointialueiden nuorisovaltuuston toiminnan ja nuorten yhdenvertaisen osallisuuden kannalta kunnissa. Valtaosa hyvinvointialueen nuorisovaltuuston edustajista toimii myös kunnallisissa nuorisovaltuustoissa.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen nuorisovaltuusto katsoo, että esitetty lakimuutos ei paranna nuorten vaikuttamismahdollisuuksia kunnissa millään tavalla, vaan voi käytännössä heikentää niitä. Esitetty muutos ei tuo uusia vaikuttamiskanavia nuorille, sillä kuntalaisaloite on jo nykyisellään käytettävissä. Sen sijaan on olemassa riski, että monissa kunnissa käytössä oleva nuorisovaltuustojen suora aloiteoikeus heikkenee tai poistuu, mikä kaventaisi nuorten tosiasiallisia vaikutusmahdollisuuksia.

Esitetty malli lisää myös riskiä kuntien välisestä eriarvoisuudesta, sillä nuorisovaltuustojen vaikutusmahdollisuudet jäisivät kuntakohtaisen harkinnan varaan. Tämä voi johtaa tilanteeseen, jossa nuorten osallisuus toteutuu eri kunnissa hyvin eri tasoisesti.

Tuemme Suomen Nuorisovaltuustojen Liitto ry:n jättämää lausuntoa kokonaisuudessaan. Olemme myös samaa mieltä Suomen Nuorisovaltuustojen Liitto ry:n ehdottamista lisäyksistä kuntalakiin aloiteoikeuteen liittyen:

“Nuorisovaltuustojen aloiteoikeuteen sovelletaan samaa käytäntöä, kuin valtuutettujen aloitteisiin” tai

“Nuorisovaltuustoilla on suora aloiteoikeus, eli aloiteoikeuteen sovelletaan samaa käytäntöä, kuin valtuutettujen aloitteisiin”.

Suora aloiteoikeus on merkittävästi vaikuttavampi keino osallistua päätöksentekoon kuin kuntalaisaloite, sillä se takaa aloitteelle poliittisen käsittelyn. Kuntalaisaloitteiden käsittely ei ole kaikissa kunnissa yhdenvertaista, eikä niiden eteneminen päätöksentekoon ole varmaa. Vaikuttamistoimielinten rooli on tuoda näkemyksiä päätöksentekoon, joten tämän vuoksi niiden vaikuttamismahdollisuuksien tulee olla laajemmat kuin yksittäisellä kuntalaisella.

Ilman suoraa aloiteoikeutta on olemassa riski, että nuorisovaltuustojen rooli jää näennäiseksi, jolloin osallisuus toteutuu muodollisesti, mutta ei johda todelliseen vaikutusmahdollisuuteen.

Katsomme myös, että lakisääteinen suora aloiteoikeus vahvistaisi nuorisovaltuustojen itsenäistä asemaa vaikuttamistoimieliminä. Ilman suoraa aloiteoikeutta nuorisovaltuustot joutuvat käytännössä tukeutumaan yksittäisiin valtuutettuihin saadakseen aloitteensa poliittiseen käsittelyyn, mikä voi heikentää toiminnan puoluepoliittista sitoutumattomuutta. Lisäksi tällainen toimintamalli voi hämärtää nuorisovaltuustojen roolia aloitteiden tekijänä ja vähentää niiden työn näkyvyyttä päätöksenteossa.

Vaikuttamismahdollisuuksien heikentyminen voi vähentää nuorten motivaatiota osallistua nuorisovaltuustotoimintaan, mikä heikentää laajemmin nuorten osallisuutta ja kiinnostusta yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Samalla menetetään mahdollisuus hyödyntää nuorten näkemyksiä osana laadukasta päätöksentekoa.

Näkemyksenne konserniohjetta koskevasta muutosehdotuksesta (47 §)

-

Näkemyksenne kirjanpitoa ja toimintakertomusta koskevista muutosehdotuksista (112 ja 115 §)

-

Näkemyksenne esitysluonnoksen vaikutusarvioinneista

-

Muut huomionne esitysluonnoksesta

-

Juvenius Juho
Pohjois-Savon hyvinvointialue - Nuorisovaltuusto